

**Золотоноша
Олег Вікторович,**
перший проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВОЮ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Проблематика сучасних державно-правових наукових досліджень поперед усього обумовлена економіко-політичним станом України, зокрема, потребою напрацювання нових дієвих засадничих принципів забезпечення національної оборони та здійснення правоохоронної діяльності. Так, сюди входять і базові питання реформування правоохоронної системи держави, які включають в себе й дослідження її правоохоронної функції, зокрема, і на місцевому рівні.

Безумовно, правоохоронна функція є однією з найважливіших в загальній правовій системі держави, оскільки саме в її реалізації проявляється сутність, соціальне призначення та здатність держави забезпечувати належний правопорядок. При цьому, від змісту та наповнення правоохоронної функції залежить й трансформація інших державних функцій та їхня значущість. У цілому можна стверджувати, що головним завданням сучасної правової держави в реалізації правоохоронної функції є захист прав і свобод людини і громадянина. До того ж, виділення правоохоронної функції держави та розуміння її у всьому різноманітті свого змісту дозволяє по-іншому подивитися на сутність правової держави та реалізацію тих її принципів, що відображені в Конституції України. Необхідно відмітити, що правоохоронна функція, яку забезпечують правоохоронні органи, стає системоутворюючою функцією в українській державі на місцевому рівні. Відповідно, система правоохоронних органів як суб'єктів правоохоронної діяльності, безпосередньо складається з правоохоронних державних органів, наділених спеціальними повноваженнями; державних органів, спеціалізацією яких не є правоохоронна; недержавних організацій та об'єднань [1].

В нинішній час правоохоронні органи України не в повній мірі використовують в боротьбі зі злочинністю та охороні публічного порядку можливості недержавних суб'єктів охорони правопорядку, зокрема, органів місцевого самоврядування. Частково це пов'язано з тим, що процес оформлення їх правового статусу в сучасний період розвитку української державності залишається незавершеним, а законодавчі норми, встановлюючи їх компетенцію, не відрізняються чіткістю і конкретністю.

Європейська Хартія місцевого самоврядування зазначає, що органи місцевого самоврядування мають право регламентувати певну частину публічних справ і здійснювати управління ними, діючи в межах закону, під

свою відповідальність в інтересах місцевої громади [2]. У Конституції України зазначено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [3]. Більш конкретизоване визначення місцевого самоврядування надане в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», яка зазначає: «Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України»[4]. До компетенції місцевого самоврядування віднесено затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм, таких як забезпечення безпеки дорожнього руху, благоустрою, освітлення, роботи дитячих та молодіжних закладів і установ, протидії негативним явищам (як наркоманія, пияцтво), програм екологічного характеру, розміщення об'єктів дозвілля та інші, які безпосередньо чи опосередковано впливають на забезпечення охорони публічного порядку [5].

Сучасна структура демократичної, правової та соціальної держави вимагає дієвих шляхів задля розв'язання проблеми реалізації правоохоронної функції. Забезпечення охорони публічного порядку певної адміністративно-територіальної одиниці є не тільки обов'язком органів місцевого самоврядування, а й правом громад та органів, які ними сформовані. Одним із шляхів вирішення даних проблем, поряд з іншими, може стати процес децентралізації органів внутрішніх справ шляхом створення муніципальної (місцевої) поліції, яка б забезпечила публічну безпеку та превентивну діяльність щодо вчинення правопорушень на території громади. Сучасна державотворча практика вказує на те, що процес реформування органів внутрішніх справ та становлення інституту місцевого самоврядування в Україні є взаємопов'язаними процесами.

Децентралізація функцій з охорони публічного порядку тією чи іншою мірою притаманна майже усім західноєвропейським державам. Ще А. Торквіль і П.Ж. Прудон бачили у розширенні повноважень місцевих представницьких органів «не лише цінну протизагальну тенденцію до уніформації суспільства», «заслон на шляху до всевладдя держави», а й «засіб захисту інтересів індивідів». Багато сучасних західних юристів висловлюють думку про те, що надмірна централізація негативно позначається на діяльності органів влади. Так, відомий французький правознавець І. Люшер справедливо вважає, що «в рішенні, яке приймається на загальнонаціональному рівні не враховуються багато місцевих факторів, і тому воно не відповідає реальності та інтересам громадян, які надають

перевагу мати справу з обраними особами, аніж з безликими державними установами» [6, с. 27]. Виходячи з подібних посилянь, боротьба з правопорушеннями, а відповідно й адміністрування поліцейськими силами справедливо розглядаються в Західній Європі як обов'язок не лише державної, а й місцевої адміністрації. Крім того, такий стан обумовлений і економічним фактором. Розподіл витрат на поліцію між органами влади та місцевою громадою, безумовно, сприяє економії і раціоналізації використання бюджетів тієї чи іншої сторони [7]. Стандарт децентралізації в європейських країнах розглядається як один з основних управлінських механізмів підвищення ефективності діяльності поліцейських органів. Він насамперед передбачає широкі права стосовно прийняття ними реалізацій рішень, що відображають місцеві умови та їх професійну думку [8, с. 146].

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про існування різних підходів до процесу забезпечення правоохоронної функції: в одних країнах публічний порядок забезпечується державною поліцією, в інших - муніципальною поліцією, у третіх - і державною, і муніципальною поліцією. При цьому в деяких країнах Європи (зокрема, Франції, Чехії, Польщі) останнім часом простежується тенденція щодо посилення ролі органів місцевого самоврядування у здійсненні правоохоронної функції. Це відображається створенням в системі органів місцевого самоврядування спеціальних правоохоронних організацій (муніципальної поліції) зі спеціальними статутними завданнями й особливим статусом. Їх основним завданням є забезпечення публічного порядку в межах території певного населеного пункту. У таких країнах, як правило, муніципальна поліція виконує свої функції паралельно з державною поліцією і тісно з нею співпрацює. Процес децентралізації Національної поліції в Україні зумовлює необхідність вивчення та використання міжнародних стандартів муніципалізації правоохоронних органів. Основною метою такого дослідження є встановлення прямої залежності між рівнем розвитку демократії в суспільстві та децентралізацією поліцейських формувань. Проблеми фінансування, організації взаємодії підрозділів Національної поліції, розподілу управлінських повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування та інші аспекти залишаються невирішеними. Як правило, органи місцевого самоврядування (територіальні громади) в країнах ЄС забезпечують фінансування та визначення напрямів діяльності своєї муніципальної поліції, контроль за її діяльністю і беруть участь у розгляді її кадрових питань тощо. У більшості європейських країн на неї покладено нагляд за публічним порядком, безпекою дорожнього руху, санітарним станом населених пунктів, виконанням розпоряджень міської влади. Але, зважаючи на дані стандарти зарубіжного досвіду, необхідно враховувати також і те, що їх реалізація обумовлена, перш за все, стабільністю політичних процесів та наявністю розвинутої місцевої економіки, оскільки як створення,

так і фінансування муніципальної поліції в Україні буде можливим лише за умови розвинутої економіки місцевого рівня.

Література:

1. Гусаров С.М. Правоохоронна функція та правоохоронна діяльність як складові правової держави//матеріали Міжнародної науково-практичної конференції ХНУВС 13.11.2015: [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/94.pdf>
2. Європейська хартія про місцеве самоврядування 1985 року // Віче. — 1993. - № 6.
3. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
4. Про місцеве самоврядування: закон України від 21 травня 1997 р. № 280. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
5. Подоляка А.М. Місьцеве самоврядування в охороні громадського порядку//Держава та регіони, Серія: Право 2009 р., № 2, с. 85-88.
6. Губанов А.В. Полиция государств Западной Европы: основные черты организации и деятельности: [учеб. пособие] / А.В.Губанов - М.: ВНИИ МВД СССР, 1990. - 64 с.
7. Когут Я.М. Організація системи охорони громадського порядку поліцією Європейських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvlduvs/2009_1/09kumpek.pdf.
8. Проневич О. С. Моделі управління поліцією: аналіз зарубіжного досвіду / О. С. Проневич // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук. праць. – 2009. – № 1. – с. 145–167.

Ведмідський
Олександр Володимирович,
директор ННІ ПОЗН
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ

Забезпечення правопорядку є однією із найважливіших функцій держави, належне виконання якої обумовлює розвиток демократичних засад життєдіяльності суспільства, утвердження принципу соціальної справедливості, реальних гарантій прав і свобод громадян. У даному контексті належна охорона правопорядку в державі значною мірою є результатом ефективного державного управління та здійснення правосуддя.

Формування громадянського суспільства, розбудова України як правової, демократичної, соціальної держави пов'язані з проведенням масштабної правової реформи, наслідком якої має бути поза іншим